

7.MAVZU: Tibbiyotda multimediya ilovalarini yaratishdagi dasturiy vositalar. (Tibbiyot ma'lumotlarini taqdim etish uchun taqdimotlar yaratish MS Power Point, Prezi, Adobe Flash Player dasturidan foydalanish). Kompyuter grafikasi dasturlari bilan ishlash. Tibbiyotda vizualizatsiya. Grafik muxarrirlar va uning imkoniyatlari. AdobePhotoShop dasturidan foydalanish.

Reja:

1. Power Point dasturi haqida umumiy tushuncha.
2. Power Point dasturini ishga tushirish
3. Bo'sh prezentatsiyani hosil qilish.
4. Power Point dasturida elektron darsliklar yaratish

Nazariy qism.

Power Point dasturi haqida umumiy tushuncha.

Power Point 1987 yildan boshlab paydo bo'lgan bo'lsa ham, ammo prezentatsiyalarni yaratishda etakchi o'rinni tutadi. Bu dasturning keyingi versiyalarida esa shu dasturga qo'shimcha prezentatsiyalarni qo'llashning yangi usullari kiritildi. Power Pointdan foydalanayotgan Har bir foydalanuvchi xox u yangi ish boshlovchi bo'lsa, xox tajribali bo'lishidan qat'iy nazar, ushbu dasturga kiritilgan yangi usullarni yuqori darajada baxolaydi.

Power Point – ma'ruza qilishda prezentatsiyalarni (taqdimot-larni) tayyorlash uchun xizmat qiladi.

Power Point - universal, imkoniyatlari keng bo'lgan, ko'rgazmali grafika amaliy dasturlari tarkibiga kiradi va matn, rasm, chizma, grafiklar, animatsiya effektlari, ovoz, videorolik va boshqalardan tashkil topgan slaydlarni yaratish imkonini beradi. Power Point yaratgan Hujjatlarini Office'ning boshqa muxarrirlariga, Web sahifa ko'rinishida, rasm ko'rinishida (*.bmp,*.jpg) va boshqa ko'rinishlarda eksport qilish imkoni ham berilgan.

Power Point Microsoft firmasining prezentatsiyalar bilan ishlash uchun eng qulay bo'lgan dasturiy vositalardan biridir. Bu dastur orqali barcha ko'rgazmali qurollarni yaratish va ba'zi joylarda esa ma'lumotlar bazasi sifatida ham qo'llash mumkin. Ayrim xollarda bu dasturdan mul'timedia vositalarini boshqarish va ularni ko'llab, namoyish etuvchi qurilmalarga yuborish vazifalarini ham bajarish mumkin. Dasturdagi asosiy tushunchalar bu - s l a y d va p r e z e n t a t s u y a tushunchalaridir.

Slaydlar ketma-ketligidan iborat tayyor ko'rgazmani SHK ekranida, videomonitorida, katta ekranda namoyish qilish mumkin. Ko'rgazmani tashkil qilish - slaydlar ketma-ketligini loyixalash va jixozlashdan iboratdir.

Slayd - ma'lum bir o'lcham va ma'noga ega bo'lgan muloqot varaqlari hicoblanadi.

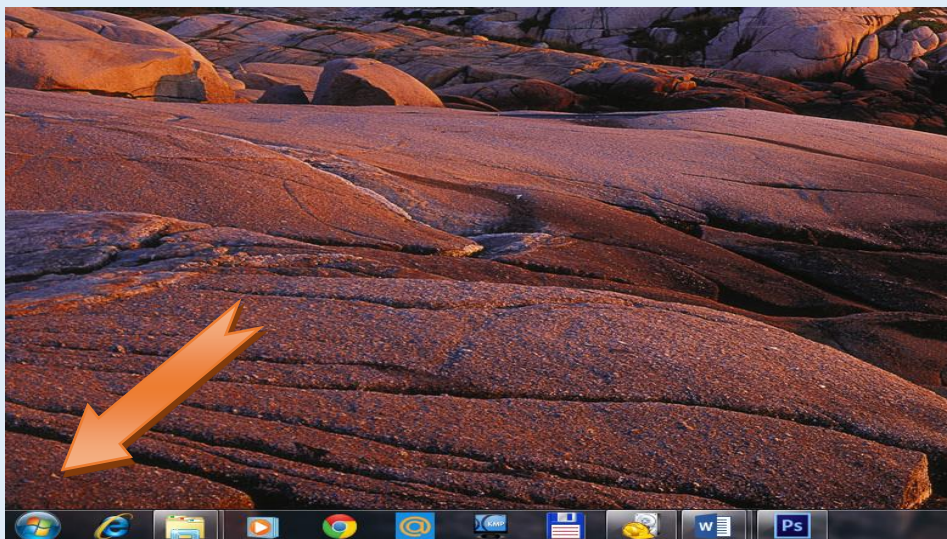
Prezentatsiya - yaratilayotgan slaydlar turkumi va ular ketma-ketligini namoyish etish uchun beriladigan fayldir. U ma'ruza, biznes reja va hokazolar ko'rinishida bo'lishi mumkin.

Animatsiya – bu slaydlarni namoyish qilish va ko'rsatishda ularni samaradorligini oshiruvchi tovush, rang, matn va harakatlanuvchi effektlar va ularni yig'indidan iborat.

Taqdim etish axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining samaradorligi ko'p jihatdan taqdim etuvchi shaxsga, uning umumiy madaniyatiga, nutq madaniyatiga bog'liq ekanligini xam unutmaslik lozim.

Power Point dasturini ishga tushirish

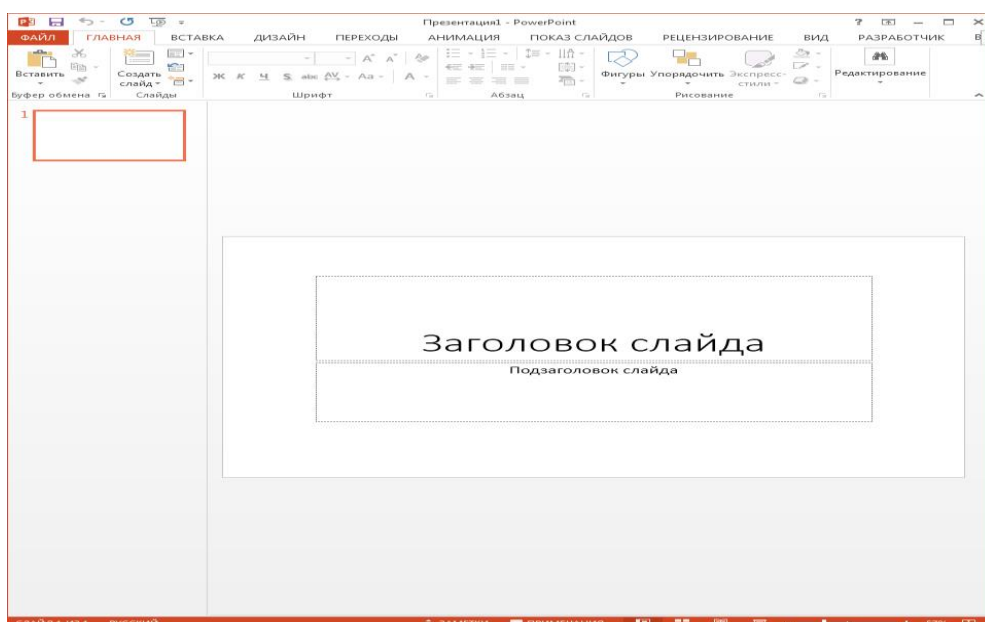
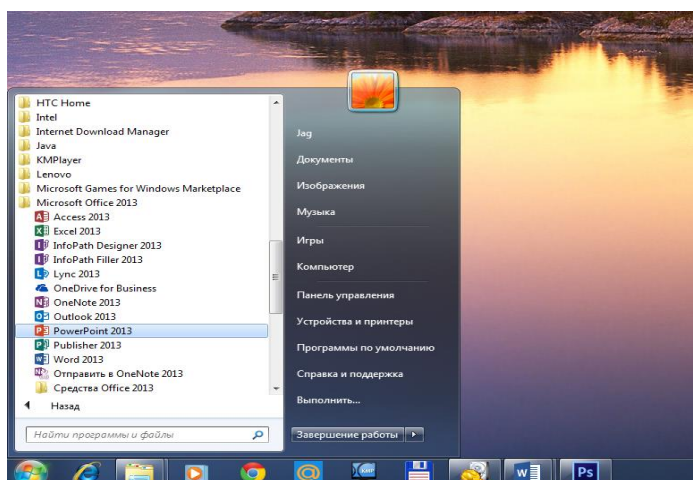
Odatda Microsoft Power Point dasturini ishga tushirish uchun Windowsning «Пуск» tugmasi bosiladi, menyuning «Все программы» bandidan «Microsoft Power Point» nomli qismi ishga tushiriladi (1- rasm).

1 - rasm. Microsoft Power Point dasturini ishga tushirish.

Yuqorida ko'rsatilgan joyda Microsoft Power Point qismi bo'lmasa, C:\Program

Files\Microsoft Office\Office katalogiga kirib POWERPNT.EXE ishga tushiriladi.

2-рasm. Ko'rgazmalar yaratish muloqot oynasi.

Microsoft Power Point dasturi ishga tushganda oynaning o'ng qismida ko'rgazmalar yaratish uchun muloqot oynasini ko'ramiz¹ (2 - rasm).

Ko'rgazmalar muloqot oynasi taqdimot yaratishning to'rt xil variantidan birini tanlashni taklif etadi:

- Power Point «Мастер» orqali prezentatsiya xosil qilish;
- Biror shablon ko'rinishidagi prezentatsiya xosil qilish;
- Bo'sh prezentatsiya xosil qilish;

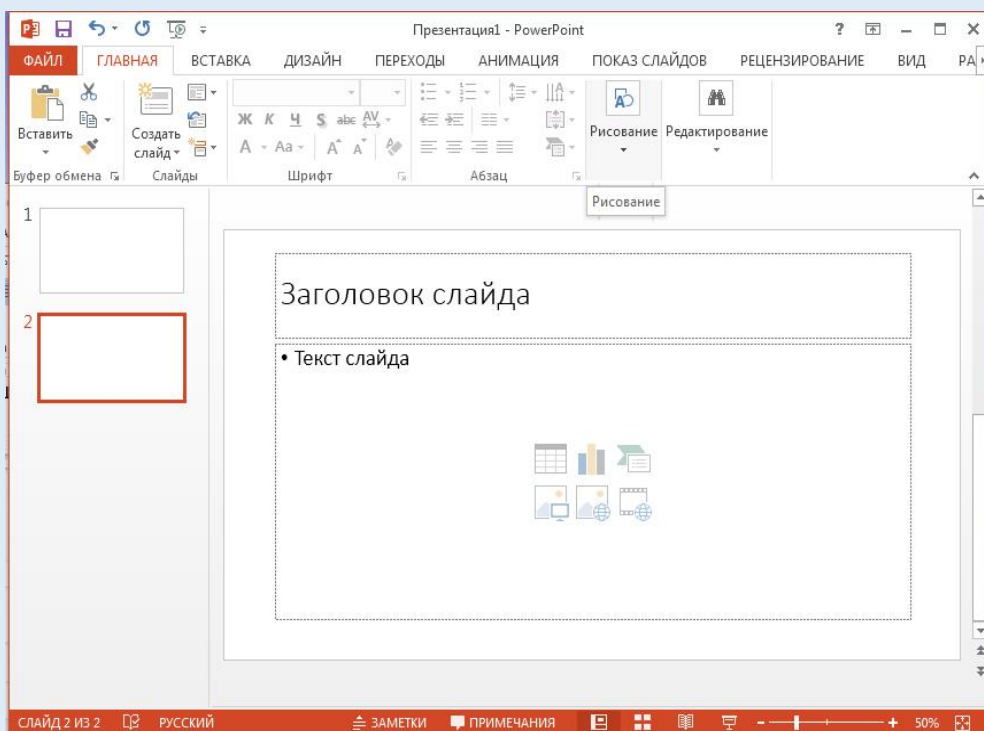
1 Step by step Microsoft Office Power point 2013 part 255-270 pages.

- Oldin xosil qilingan prezentatsiyani ochish.

Har bir foydalanuvchi bu dasturda ish olib borish uchun yuqoridagi bo'limlardan birini o'z maqsadiga ko'ra tanlashi mumkin. Bunda xam rang sxemasi, xarf ko'rinishlari, turlari va boshqa parametrlari saqlanib qoladi.

Bo'sh prezentatsiyani xosil qilish.

Yuqoridagi tartibda bo'sh prezentatsiya xosil qilish uchun «Пустую презентацию» bandi tanlanib, «OK» tugmasi bosilsa, Power Point bo'sh prezentatsiya xosil qilib, uning birinchi slaydining ko'rinishini taklif etadi² (3-rasm).

3-rasm. Bo'sh slayd tuzish oynasi.

«Применить разметку слайда» bandidan kerakli ko'rinishdagi slayd tanlanadi.

Masalan:

- qatorli matndan iborat bo'lgan slayd tanlanadi.

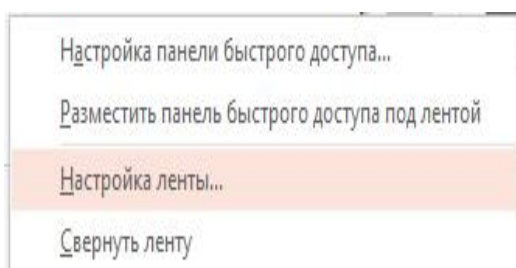
- sarlavxa, chap tomondan diagramma va o'ng tomondan matndan iborat bo'lgan slayd tanlanadi.

Agar siz bo'sh slayd xosil qilmoqchi bo'lsangiz, bandi tanlanib, «OK» tugmasi bosiladi. Yuqoridagi oyna xosil bo'ladi. Ochilgan slaydda kerakli ko'rinishni xosil qilish mumkin. Yangi slayd qo'shish lozim bo'lsa «Стандартный» panelidan «Создать слайд» tugmasi bosiladi, yuqorida aytib o'tilgan tartibda kerakli turdagi

slayd tanlanib, yangi slayd xosil qilinadi. Ochilgan oynadan slaydni keraklicha tayyorlash va uni jixozlash mumkin bo'ladi.

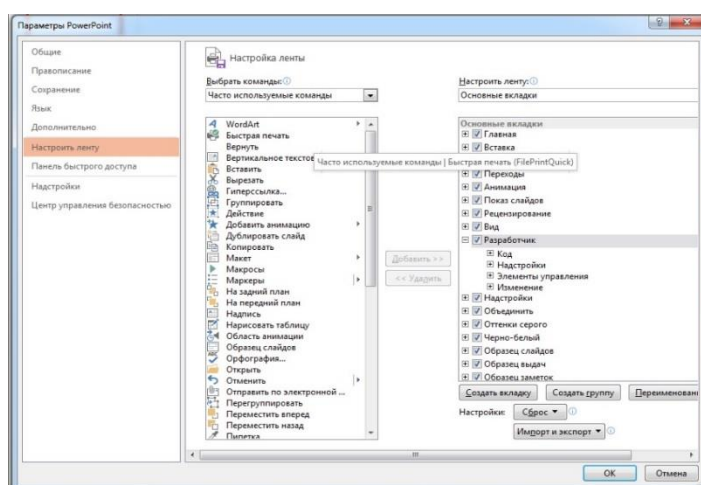
POWER POINT bilan ishlash jarayonida xar doim «Главная» uskunalar oynasidagi «Создать слайд» bo'linmasi yoki menyular qatoridan «Файл» menyusining shu nomli bo'limini tanlab, yangi prezentatsiyani boshlashingiz mumkin.

Dasturdan foydalanish davomida dastur panellaridagi boshqa dasturlardagi kabi uskunalar panelini foydalanuvchi uziga mos xolda qilib sozlashi mumkin. Bunda menyular katorini ustiga sichqonchani olib borib o'ng tugmasini bosiladi va quydagicha buyruqlar ochiladi shu yerdan «Настройка ленты» tugmasi bosiladi.

Bunda «Настройка ленты» bo'linmasi orqali panelni foydalanuvchi

uziga mos qilib tugrilab olishi mumkin.

Matni kiritish va taxrirlash.

Siz «Master avtosoderjaniya» dan foydalangan va prezentatsiya- dagi matnlarni kiritmagan bo'lsangizda, siz Master taklif qilgan matni o'zgartirish, taxrirlash va ba'zi joylarini foydalanuvchi matni bilan almashtirishingiz mumkin. Bu ishni xar bir slayd uchun aloxida yoki struktura rejimiga o'tib, aloxida slaydlar matni bilan bir qatorda to'liq prezentatsiya matnini taxrirlashingiz mumkin. Struktura rejimida matni kiritish, taxrirlash va o'rnini almashtirish, shu jumladan slayddan slaydga o'tkazish va nusxalash mumkin.

Slaydda matn yaratish (yozish) uchun quyidagi algoritmi qo'llaymiz.

1. Matn yozish uchun zarur maydon hosil bo'lguniga kadar, kursorni slaydga o'tkazish.

2. Ajratilgan (ramka bilan) maydonda matnni terish.

3. Matn yozilgan maydonni sichqoncha ko'rsatkichi yordamida slaydning kerakli joyiga o'tkazish.

Shriftni o'zgartirish uchun matnni ajratib, "Главная" oynasi yordamida matnning ko'rinishi, shrift kattaligi, rangi va xokazolar tanlanadi.³

Matnni qo'shish.

Ajratilgan soxaga matn kirgizish va matnli annotatsiyani kiritish o'rtasidagi asosiy farqi siz jarayonni kanday boshlashingizda bo'ladi. Slaydning asosiy qismiga matn kirgizish uchun, ajratilgan soxaga sichqonchi tugmasini bosib kiritishni boshlashingiz mumkin. Slaydni sharxlash uchun siz istaganingizcha matnli bloklarni quyishingiz, so'ngra esa ularni boshqa ob'ektlar singari ko'chirishingiz yoki joyini almashtirishingiz mumkin. Siz slaydingiz izoxlar bilan to'lib ketishini oldinini olishingiz mumkin. Ya'ni, siz xamma izoxlarni bir slaydga to'plab, bu slaydni prezentatsiya vaktida zaruriyat tugilgandagina kursatishingiz mumkin .

Matnli bloklarni qo'shish va unga matnli annotatsiyani kiritish uchun quyidagi kadamlarni bajaring.

Slaydlar rejimida matnli blok quyiladigan slaydga o'ting.

Sichqon ko'rsatkichini blok quyiladigan joyga quying, sichqonning chap tugmasini bosib, quyib yubormasdan kursatkichni to'rtburchak hosil bo'lguncha torting. Agar bir eki ikki so'zli qisqa matn kiritish kerak bo'lsa, slaydning ichiga sichqon tugmasini bosing, bunda kichkina matn bloki hosil bo'ladi, kursatilgan matnli blok sichqon kursatkichini tortish natijasida hosil kilingan.

Annotatsiya matnini kiriting.

5. Matnli annotatsiya yaratishni tugatish uchun slaydning ixtiyoriy joyiga sichqoncha tugmasini bosing.

Matnni formatlash.

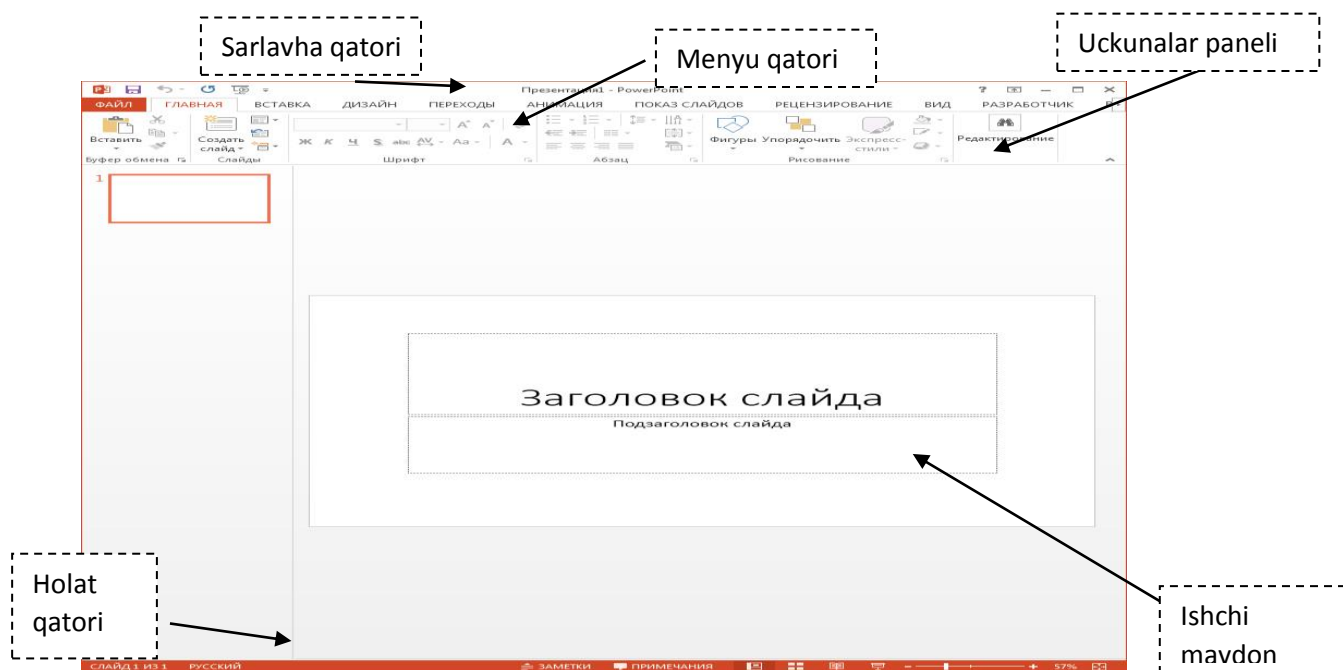
Siz matnli annotatsiyani matnini kiritishdan oldin yoki kiritgandan keyin formatlashingiz mumkin. Mavjud matnni formatlash uchun avval uni belgilash kerak. Matnli blok ichidagi matnning bir qismini belgilash uchun sichqonni shu matn ustidan yuriting. To'liq matnli blokni belgilash uchun uning ramkasiga sichqoncha tugmasini bosing. Matnli blokdagi matnni faqat tashqi ko'rinishidan tashkari, yana uning matnli blok ichidagi joylashishini xam o'zgartirishingiz mumkin.

Power Point dasturining menyulari va ular bilan ishlash

Power Point dasturining umumiy ko'rinishi: Sarlavxalar qatori, gorizontol menyu, uskunalar paneli, rejim tugmachalari va ishchi maydonni ya'ni slaydni o'z ichiga oladi. Oynaning ko'rinishi 4 – rasmda keltirilgan.

³ Step by step Microsoft Office Power point 2013 part 306-338 pages.

Power Point dasturining oynasining pastki chap burchagida ish rejimi va uning turlarini boshqaruvchi tugmachalar guruhi joylashgan. Dasturning bu tugmalar vazifalari 1- jadvalda keltirilgan. ⁴

4- rasm. Power Point dasturi muloqot oynasining umumiy ko'rinishi.

Dasturning tugmalari vazifalari

4-1 jadval.

Tugmacha	Rejim	Vazifasi
	Slaydlar	Slayd rejim tanlanganda ekranda faqat bitta slayd tasvirlanadi. Slaydlar rejimi Har bir slaydni ketma-ketlik bilan jixozlab, unda kerakli matnlarni kiritishda juda qulay.
	Strukturalar	Strukturalar rejimi - Har bir slayd belgi bilan ifodalanadi. Slayd belgisidan keyin tartib raqami va slayd matni ko'rinadi. Struktura rejimini ko'rgazma strukturasini o'zgartirganda, sarlavxa va matnlarni qayta ishlashda qo'llash tavsiya etiladi. Matn slaydini strukturaning beshta darajasiga joylashtirish mumkin. Bu rejimda hamma slaydlarning sarlavxasini va matnini ko'rib chiqishga chalg'imasdan tekshirib chiqish mumkin.
	Slaydlarni saralash	Slaydlarni saralash rejimi hamma slaydlar ekranda kichiklashtirilgan xolatda ko'rinadi. Bu rejim slaydlarning o'rnini almashtirish uslubini

		o'rnatishda va namoyish vaqtini belgilashda qo'llaniladi. Bundan tashqari bu rejimda slaydlarni o'rni almashtirish va ularni kerakli joyga ko'chirish imkoniyati mavjud.
	Belgilar	Varoq belgilari rejimi ma'ruza uchun kerak bo'lgan belgilarni tayyorlashda va ko'rib chiqishda qo'llaniladi. Taqdimot yaratayotganda har bir varoqni boshqariluvchi matnlar bilan to'ldirish mumkin.
	Namoyish	Namoyish etish rejimi taqdimotning oxirgi ko'rinishini ko'rish uchun mo'ljallangan. Bu rejimda slaydlar ekranda ketma-ket chiqariladi. Namoyish etish tartibi ko'zlangan maqsadga qarab o'rnatiladi.

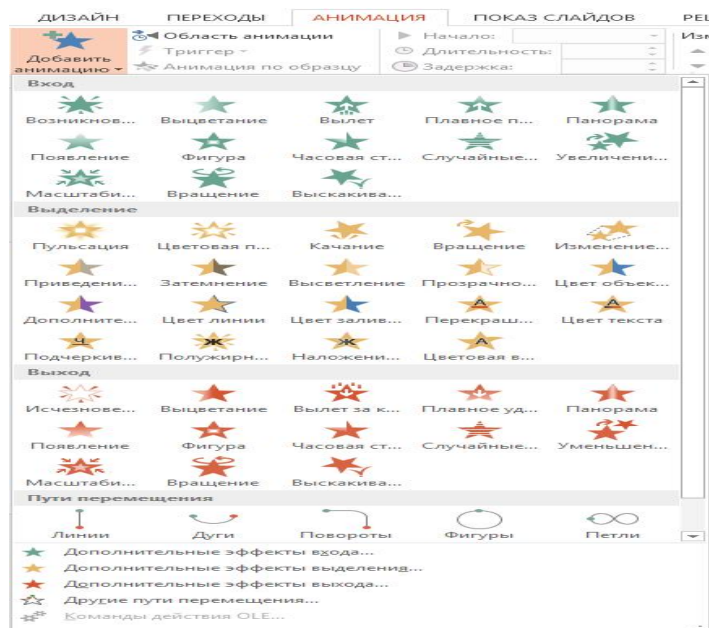
Animatsion effektlar.

Animatsiya - bu, ob'ektlar, kameralar, yorug'lik manbalarining o'zaro joyini almashtirish yoki ularning parametrlarini vaqt bo'yicha o'zgarishiga ega bo'lgan vazifa yoki topshiriqdir. Xozirgi paytda kompyuterli grafika vositalarini qullashning ushbu soxasi kuchli rivojlanishni boshdan kechirmoqda. Animatsion grafika o'zida rang, tasvir va illyustrativ grafika (mashinaviy tasvirlar, illyustrativ matnlar, chizmalar, eskizlar va boshqalar) bilan ishlay olish imkoniyatiga ega.

Televizorimiz ekranida har kuni tomosha qilaligan reklama kliplari, turli multfilmlarning ko'pchiligi ana shu animatsion grafika asosida yaratilgan. Misol uchun Uolt Disney studiyasi tomonidan bundan 50 yil muqaddam yaratilgan «Oqqiz va etti gnomlar» multfilmi birinchi animatsion tasma bo'lgan. Yoki 1991 yilda ushbu kompaniya tomonidan yaratilgan «Soxibjamol va maxluq» multfilmini ko'pchiligingiz sevib tomosha qilasisiz.

Anamatsiyalar kiritish.

Power Point dasturida prezentatsiyalarga animatsiyalar kiritish uchun dastlab animatsiyalar panelini ochib olish kerak. Buning uchun «АНИМАЦИЯ» menyusidan «Добавить анимацию» buyrug'ini tanlash kerak. Ushbu buyruqni tanlashimiz bilan Power Point dasturining topshiriqlar paneli bo'limining ko'rinishi o'zgaradi. U erda animatsiyali effektlar ro'yxati paydo bo'ladi (5– rasm).

4-rasm. Animatsiyali effektlar ro'yxati oynasi.

Bu ro'yxatdan istagan ko'rinishdagi animatsion effektlarni tanlashimiz mumkin. Eslatma sifatida shuni ta'kidlab o'tish mumkinki biror bir effektни tanlashimiz bilan uning qanday ko'rinishdagi animatsiya ekanligi darhol namoyish etiladi va belgilangan Yoki aktiv slaydlar uchun qo'llaniladi. Animatsiyalar ro'yxatining pastki qismida joylashgan «ПремениТЬ ко всем слайдам» tugmachasini bosish bilan tanlagan animatsiyamizni hamma slaydlar uchun qo'llashimiz mumkin. «Просмотр» tugmachasini bosish bilan yana bir bora slaydimizga kiritgan animatsiyani ko'rishimiz mumkin. «Показ слайдов» tugmachasining vazifasi esa qilingan ishlarni namoyish etishdir. YA'ni katta ekranda ko'rsatish. Bu vazifani klaviaturadan «Shift+F5» tugmachasi ham bajaradi. E'tibor beradigan bo'lsak oynaning pastki qismida joylashgan «Автопросмотр» bo'limiga belgi qo'yilgan holatda turibdi. Agar biz ushbu belgini olib qo'yadigan bo'lsak, animatsiyani tanlashimiz bilan uning qanday animatsiya ekanligi bizga namoyish etilmaydi.

Animatsiyalarni sozlash.

Animatsiyalarni sozlash uchun «АНИМАЦИЯ» menyusidan «Добавить анимацию» buyrug'ini tanlaymiz. Ushbu «Добавить анимацию» buyrug'ini tanlashimiz bilan yana topshiriqlar paneli oynasining ko'rinishi o'zgarib qoladi. Ushbu panelning «Добавить эффект» – effekt qo'shish tugmasi orqali tanlagan slaydimizga Yoki ob'ektimizga yangi animatsiyali effekt biriktirishimiz mumkin bo'ladi. Ushbu tugmachani tanlashimiz bilan kontekst menyusi paydo bo'ladi. Ushbu kontekst menyudan animatsiyalarni kirishda Yoki chiqishda qanday ko'rinishda bo'lishini belgilashimiz mumkin. Misol tariqasida kirishga animatsiya qo'yishni ko'radigan bo'lsak «Вход» bo'limini tanlashimiz bilan yana Yoniga

yangi kontekst menyu ochiladi. Ushbu kontekst menyudan animatsiyalarni tanlashimiz mumkin (5-rasm).

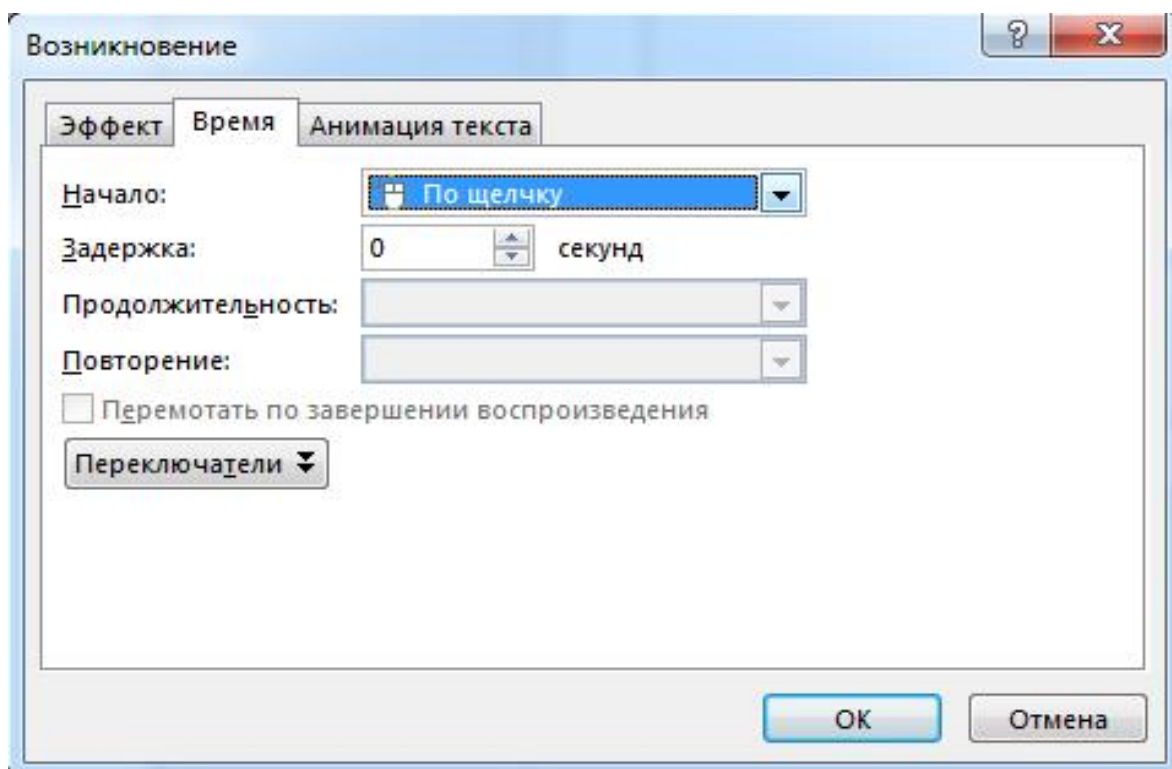

5-rasm. Effektlarni tanlash oynasi.

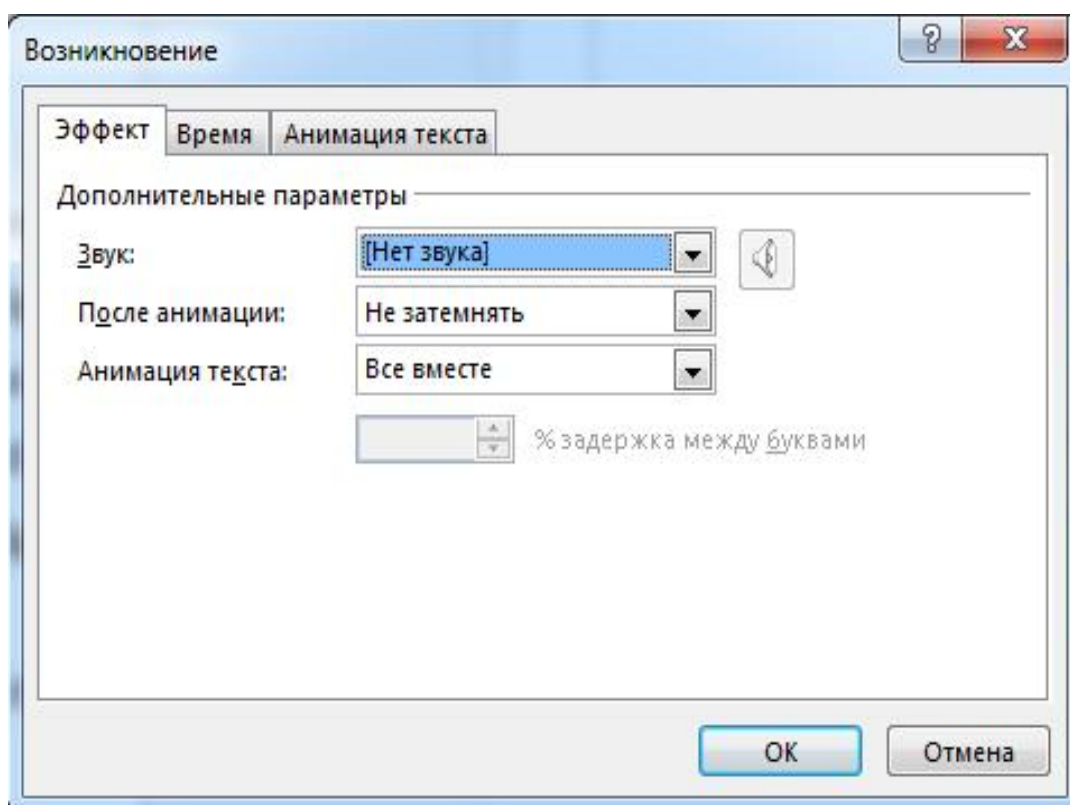
Bu erda berilganlardan tashqari boshqa animatsiya tanlamoqchi bo'lsak «Другие эффекты» bo'limini tanlashimiz kerak bo'ladi. «Другие эффекты» bo'limini tanlashimiz bilan yangi effektlarni tanlash «Добавление эффекта входа» muloqot oynasi paydo bo'ladi. Paydo bo'lgan muloqot oynasidan qo'shimcha effektlardan o'zimizga Yoqqanini tanlab «OK» tugmachasini bosish bilan ishni yakunlaymiz. «Выход» bo'limidan ham chiqish uchun animatsiyalarni shu tartibda bajarishimiz mumkin.

«Удалить» – o'chirish bo'limidan esa qo'yilgan animatsiyalarni o'chirib tashlashimiz mumkin. «Начало» – boshlash bo'limidan qo'yilgan effektlarni namoyish vaqtida qay vaziyatda boshlanishini belgilashimiz mumkin (6- rasm). Ya'ni, agar xohlasak Har bir effektни boshlash uchun klaviaturadagi yo'naltiruvchi tugmachalar Yoki sichqonchani tugmachasini bosib turib o'tkazishga sozlashimiz mumkin. Buning uchun «Начало» bo'limidan «По щелчку» xolatini tanlashimiz kerak bo'ladi. Agar effektlarni birin-ketin avtomatik tarzda namoyish etilishini xohlasak «С преды дущим» xolatini tanlashimiz kerak bo'ladi. Effektlarni ma'lum vaqt oralig'ida chiqishini ta'minlamoqchi bo'lsak «Запускать после преды дущего» xolatini tanlashimiz kerak. Effektlarni boshqa xossalarini ya'ni oralig vaqt va boshqalarini o'rnatish uchun «Запускать после преды дущего» ustiga kelib sichqonchani o'ng tugmachasini bir marta bosamiz. Natijada kontekst menyu xosil bo'ladi. Xosil bo'lgan kontekst menyudan «Параметры

эффектов» bo'limini tanlaymiz. Natijada effektlarni qo'shimcha xossalarini o'rnatish muloqot oynasi paydo bo'ladi (7– rasm).

6-rasm. Effektlarni namoyish vaqtini belgilash oynasi.

7-rasm. Effektlarni qo'shimcha xossalarini o'rnatish muloqot oynasi.

Muloqot oynasi uchta banddan iborat bo'lib, ular effekt, vaqt va matn animatsiyasidir. «Эффект» bandidan animatsiyalarni qo'shimcha parametrlari o'rgatiladi. Masalan ovoz qo'shish Yoki animatsiyadan keyingi xolatni belgilash mumkin. «Время» bandidan esa animatsiyalar oralig'idagi vaqtlarni sozlash imkoniyatiga ega bo'lamiz. «Анимация текстов» bandidan esa matnlarni effektlarini belgilashimiz mumkin. Masalan, hamma matnlarni bitta ob'ekt ko'rinishida belgilash Yoki aloxida abzatslar ko'rinishida belgilash kabi.

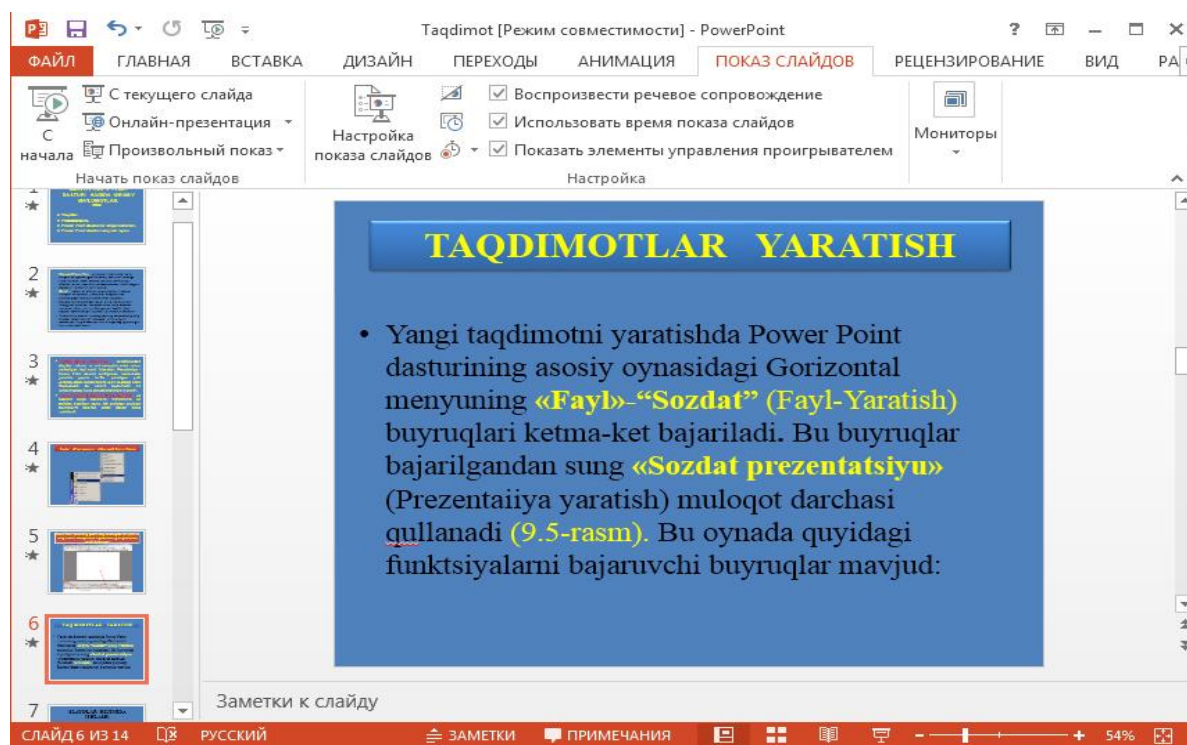
«Порядок» tartiblash bo'limidan ob'ektlarni animatsiya paytidagi navbatini o'zgartirishimiz mumkin.

«Просмотр» tugmachasini tanlash orqali slaydga qo'yilgan effektlarni yana bir bor ko'rish, tekshirish imkoniyati bor.

«Показ слайдов» tugmachasini bosish bilan aktiv slaydni namoyish etib ko'rish mumkin. Bu ishni klaviatura orqali «Shift+F5» tugmachalari kombinatsiyalaridan foydalanib ham amalga oshirishimiz mumkin.

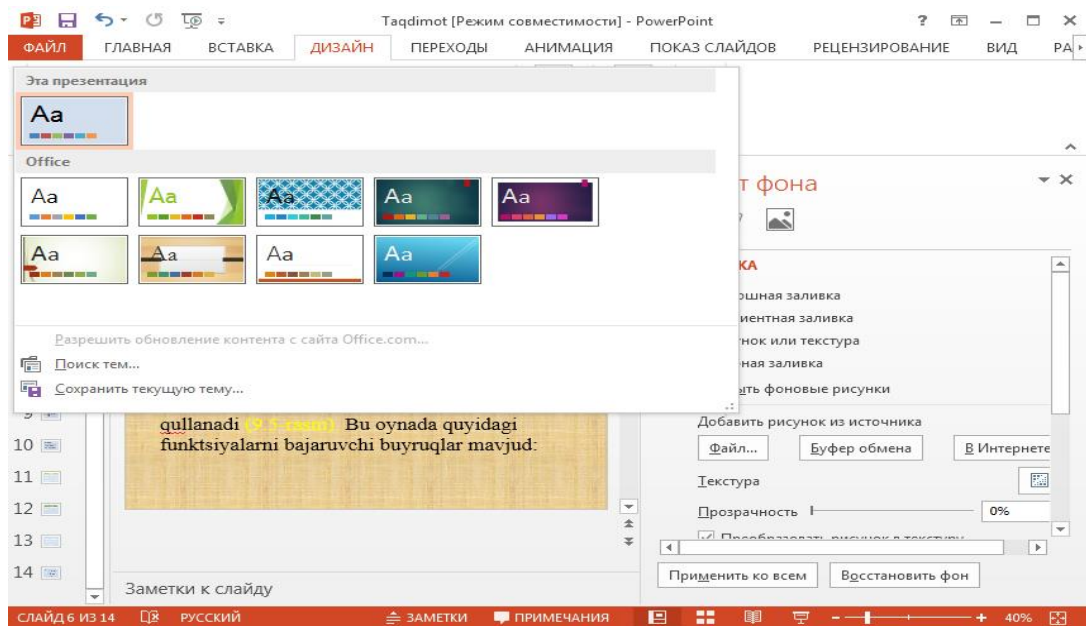
Slaydlarni namoyish etilishini sozlash

«Показ слайдов» menyusidan «Смена слайдов» bandiga murojaat etsak oynaning o'ng qismida «Смена слайдов» muloqot oynasi ochiladi. Ushbu oyna orqali biz Har bir slaydga Yoki aloxida slaydlarga effektlarni belgilashimiz, ularga vaqt belgilashimiz va ovoz berishimiz mumkin (8 – rasm). Belgilangan tartibda slaydlar birin-ketin chiqishlarini sozlashimiz mumkin.⁵

8-rasm. Slaydlarga effektlarni belgilash oynasi.

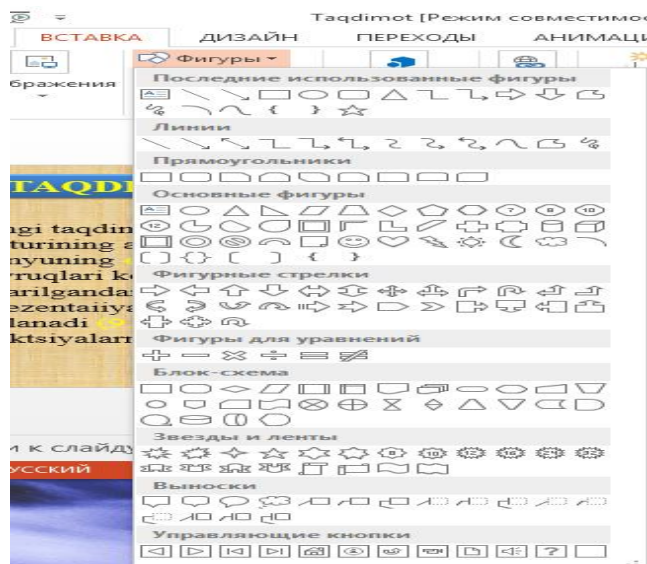
Fon qo'yish- Tayyorlamoqchi bo'lgan prezentatsiyamizni qanchalik darajada kishi e'tiborini jalb qilishi uning foniga bog'liqdir. Fon o'rnatishda Power Point dasturining tayYor shablonlaridan xam foydalanish Yoki o'zimiz tayYorlagan ixtiYoriy rasmni fon sifatida foydalanishimiz mumkin. Power Point dasturining tayYor shablonlaridan foydalanish uchun formatlash uskunalar panelida joylashgan «Konstruktor» - slaydlar quruvchisi uskunasini tan-laymiz. Natijada topshiriqlar panelida «Slayd dizayneri» paydo bo'ladi. Biz esa «Slayd dizayneri» panelidan «Шаблон оформления» bo'limini tanlaymiz. Ko'p xolda avtomatik tarzda shu bo'limning o'zi tanlangan holatda bo'ladi. «Шаблон оформления» bo'limining pastki qismida turli xil ko'rinishda shablonlar joylashgan bo'ladi (9 – rasm). Ulardan o'zimizga Yoqqanini sichqoncha Yordamida tanlab slayd uchun qo'llashimiz mumkin.

9-rasm. Slaydga tayYor shablonlardan fon qo'yish oynasi.

Power Point dasturida qo'shimcha elementlar bilan ishlash.

Rasm chizish-Power Point dasturida grafik rasm chizish uchun «Вставка» panelidan foydalaniladi (12- rasm).

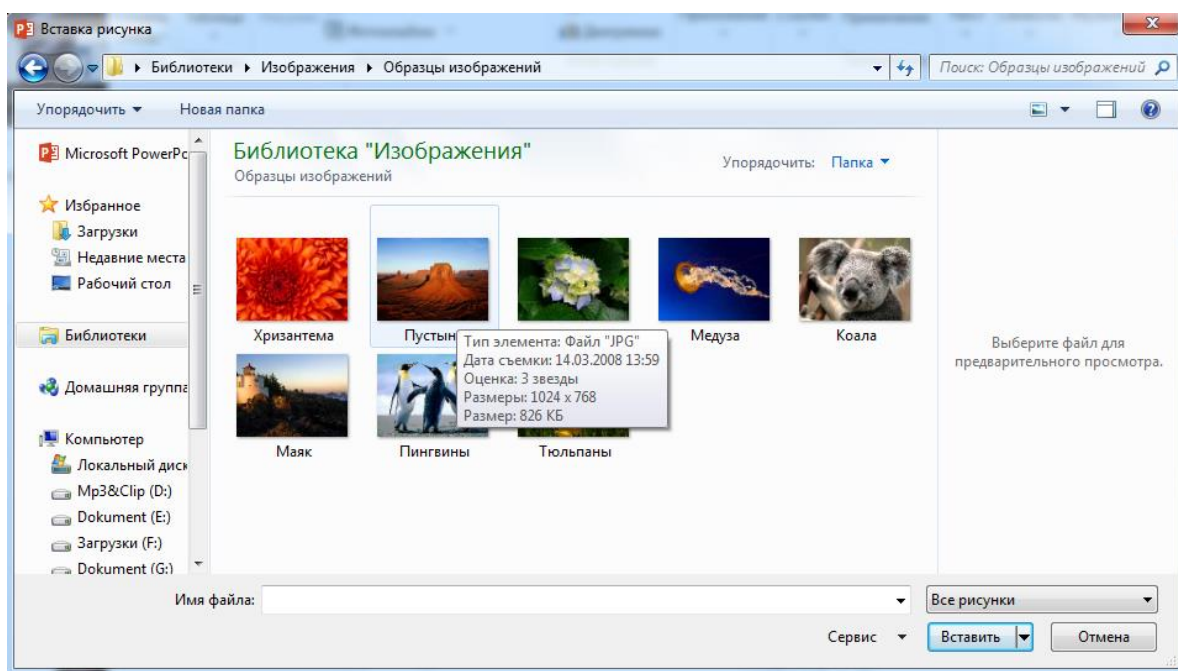

12-rasm. «Вставка» paneli

Bu panel' orqali xosil qilingan ob'ektlarni Har birini xossalari mavjud bo'lib, ular shu ob'ekt ustiga kelib sichqonchanning o'ng tugmasini bosganda xosil bo'lgan menyudan «Формат автофигури» qismini tanlaganda chiqadi va u orqali biz shu avtofigura uchun hamma xossalari o'zgartirish imkoniga ega bo'lamiz.

Slydga rasmlar joylashtirish

Agar o'zimiz xosil qilgan yoki biror faylda turgan rasmni slydga joylashtirmoqchi bo'lsak, menyuning «Вставка» bandidan «Рисунок» bandi va bu banddan «Из файла...» qism bandini tanlasak, quyidagi oynasi xosil bo'ladi (14-rasm).

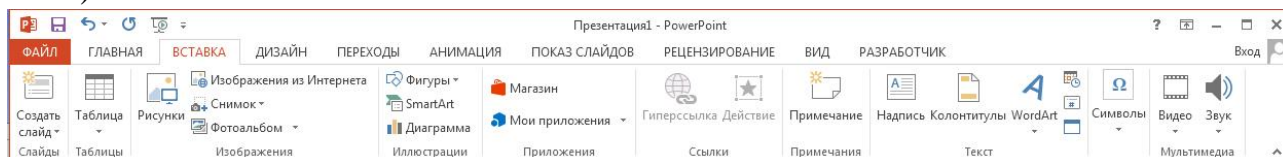

14-rasm. Saqlangan fayllar orqali rasm tanlash oynasi.

Bu erdan kerakli faylni tanlab «Вставить» tugmasi bosilsa tanlangan rasm matnda qo'yiladi.⁶

Ovoz yoki filmlar o'rnatish

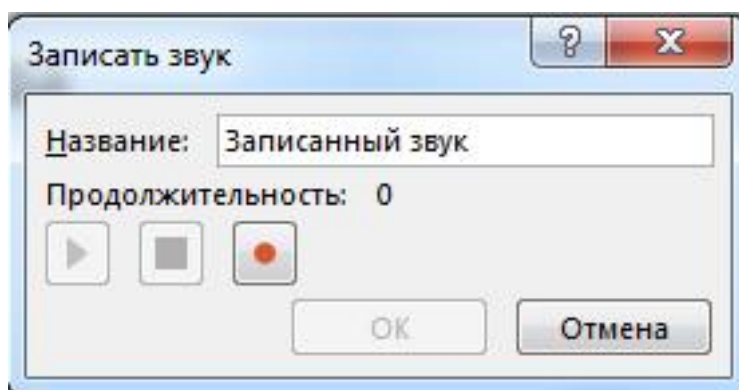
Power Point dasturi prezentatsiyalarga ovoz va fil'mlarni biriktirish mumkinligi haqida to'xtalib o'tamiz. Buning uchun «Вставка» menyusiga kiramiz va bu menyudan «Мультимедиа» bo'limini tanlaymiz. Natijada o'ng tomoniga yangi menyu ochiladi. Bu menyuda quyidagi bo'lim va buyruqlar joylashgan (16 - rasm).

16-rasm. Ovoz va fil'mlarni o'rnatish oynasi.

Misol tariqasida fayldan ovoz o'rnatishni ko'rib chiqaylik. Buning uchun «Звук из файла» bandini tanlaymiz. Natijada ovozli fayllarni qidirib topish muloqot oynasi paydo bo'ladi. Ushbu oynadan biror bir ovozli faylni tanlab «ОК» tugmasini bosamiz. Natijada so'rov muloqot oynasi paydo bo'ladi. Agar ushbu so'rov oynasidan «Автоматический» tugmachasini tanlasak qo'yaYotgan ovozli faylimiz namoyish boshlanishi bilan avtomatik tarzda ishlaydi. Agar «По щелчку» tugmasini tanlasak qo'ygan ovoz faylimiz sichqoncha Yordamida ishga tushirmaguncha ishlamaydi. Sichqoncha Yordamida ishga tushirish degani ovoz tugmasini ustida sichqonchani chap tugmachasini bir marta bosamiz.

Power Point dasturida prezentatsiyalarga o'zingiz ovoz bermoqchi bo'lsangiz «Вставка» menyusidan «Звукозапись» bandini tanlaymiz va ochilgan oyna Yordamida uni sozlaymiz (17-rasm).

17-rasm. Ovoz berish oynasi.

Jadval qo'yish-Power Point dasturida boshqa dasturlardagi kabi jadval ko'rinishidagi ma'lumotlarni xam kiritish va ularni taxrirlash mumkin. Bu standart uskunalar panelidagi quyidagi piktogrammalar Yordamida amalga oshiriladi:

 MS WORD MS Excel tugmachalardan birini tanlab olinadi Yoki jadvalli slayd tanlanadi;

jadvalning kerakli ustun va satr parametrlari tanlab olinadi va ekranda hosil bo'lgan jadvalga sonli va matnli qiymatlar kiritiladi;

jadvalga o'zgartirishlar kiritiladigan bo'lsa, jadval faollashtiriladi, ya'ni sichqonchaning ko'rsatkichi jadval ustida ikki marta bosiladi;

Diagrammalarni qo'yish.

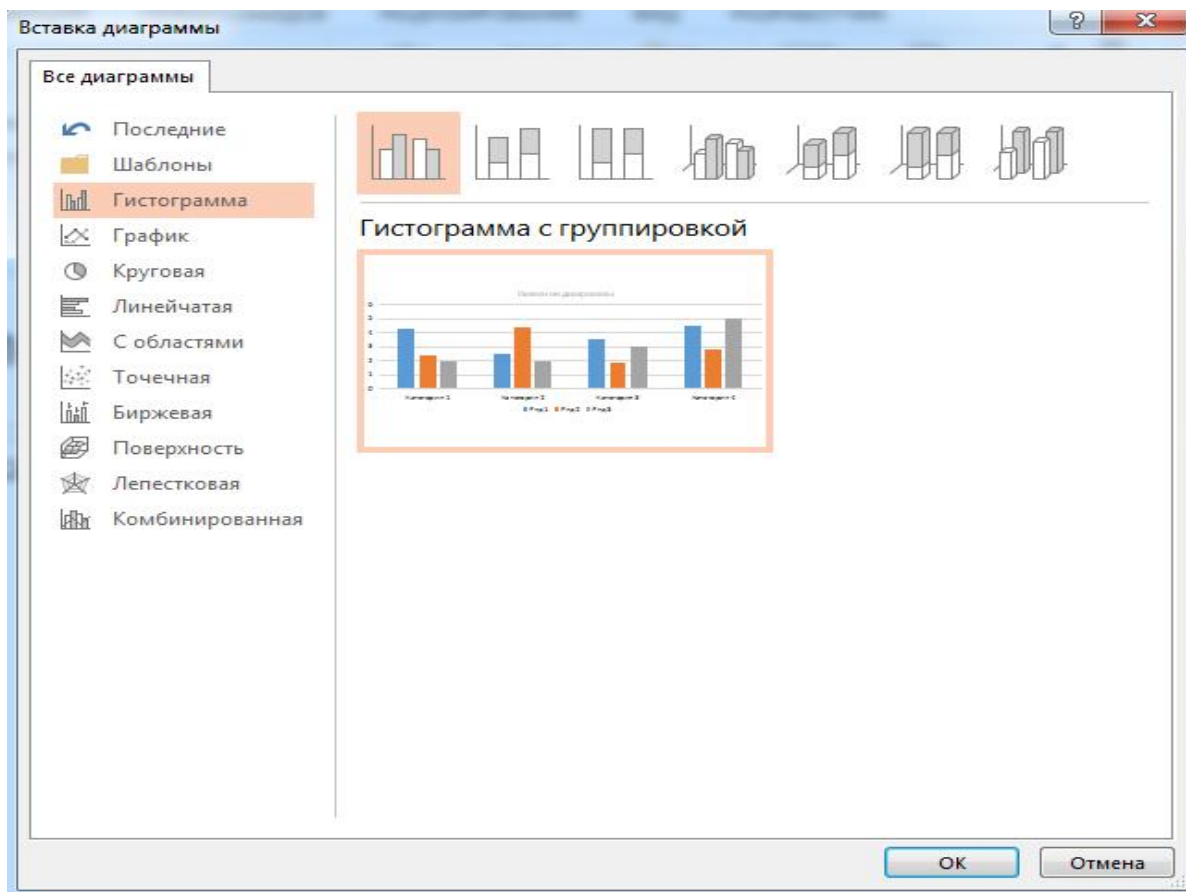
Diagramma – bu jadvaldagi sonlarning grafik ifodasi bo'lib, taqdimotni yanada tushunarli va ko'rgazmali ifodalashda juda muxim xisoblanadi. Uni tuzish quyidagicha bajariladi:

diagrammani qo'yish uchun zarur bo'lgan slayd umumiy ko'rinishidagi diagrammalar bilan ishlash slaydlari orqali tanlanadi.

uskunalar panelidan tugmachani bosib, kerakli ko'rinishdagi diagramma tanlanadi.

Parametrlarini o'rnatib, qiymatlari kerakligicha kiritiladi;

diagramma kattaligi o'zgartirilib, kerakli slaydga joylashtiriladi 18- rasm.

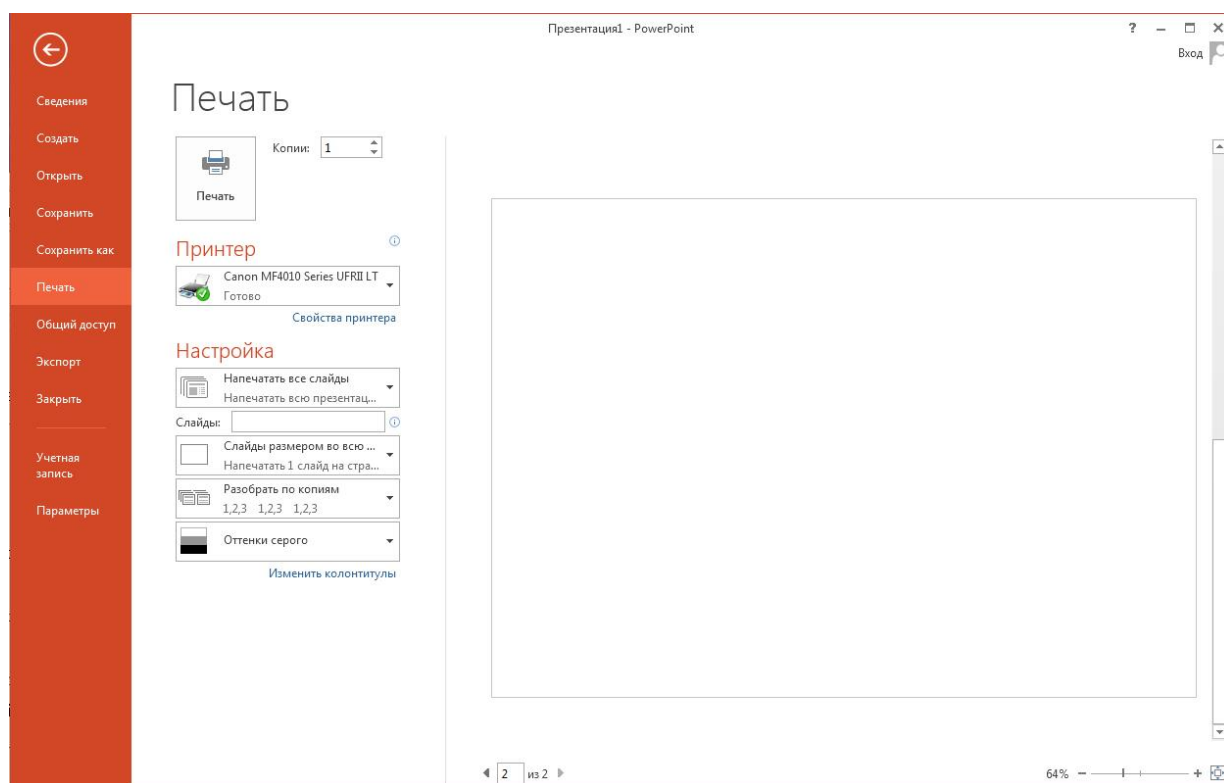

18-rasm. Slaydga diagramma joylashtirish oynasi.

«Вставка» menyusining «Диаграмма» bandi orqali Har xil ko'inishdagi diagramma turlarini tanlab ular bilan ishlashimiz mumkin (19-rasm).

Тақдимотни chop etishga tayyorlash

«Файл» menyusidan «Печать» bandini tanlab, ochilgan muloqot oynasidan chop etishga sozlashni bajaramiz. Taqdimotni chop etishdan avval uning parametrlarini o'rnatish kerak. ⁷

21-rasm. Slaydlarni chop etishga sozlash oynasi.

Darchaning yuqori qismiga e'tibor bering, u erda mos printer ko'rsatilganligiga ishonch xosil qiling va quyidagilardan foydalaning:

- chop etish. Siz Har bir slaydni aloxida qog'ozga chop etishni xoxlaysizmig' YOKi bir vaqtda ikkita, uchta YOKi oltita slaydni chop etib, qog'ozni tejashni xoxlaysizmig' YOKi betlarni kamchiliklar – muloxazalar bilan chop etasizmig' Quyidagi ro'yxatdan o'zingiz xoxlagan chop etish usulini tanlang.

- nusxalash soni. Kerakli nusxa sonini bering va agar kerak bo'lsa ularni taxlab chiqing. «Разработат по копиям» maydoniga belgi qo'ying. Nusxalarni ko'p miqdorda olmoqchi bo'lsangiz ko'paytirish texnikasidan foydalanish kerakligini Yodda tuting:

chop etish diapozoni. Siz barcha taqdimotlarni YOKi tanlagan slaydlarni chop etishingiz mumkin;

berkitilgan slaydlarni chop etish. Agar siz auditoriyaga o'zingiz berkitgan slaydlarni ko'rsatmoqchi bo'lsangiz, u xolda bu maydonga belgi qo'ying;

oq-qora rangli slaydlaringiz bo'Yog'i kulrang tusga o'zgartirilgan bo'ladi;

varoq bo'yicha masshtablash. Agar tanlangan qog'ozingizga slaydlar sig'masa YOKi uning ozgina qismini egallasa, bu maydonda belgi qo'ying va Power Point dasturining o'zi saxifani maksimal to'ldirishni ta'minlab beradi;

slaydlarni xoshiyalang. Chop etilaYotgan slayd nusxalari ingichka xoshiya ichiga joylashtiriladi.

Elementning bir turini, masalan, slaydlarni chop etib bo'lib, yana shu muloqot darchasiga qayting va qilganlarini, muloxazalar Yozilgan betlar, slaydlar tarkibi Yoki taqdimot slaydlarini o'zini chop eting.⁸

Power Point dasturida elektron darsliklar yaratish

Elektron o'quv adabiYotlarini yaratishda hozirgi kunda asosan quyidagi dasturiy paketlardan foydalanilmoqda: HTML; Macromedia Dreamwesver MX; Macromedia Autxoware Professional; Page Wxiz; 3ds Studio Max; Microsoft Publisher; Power Point.

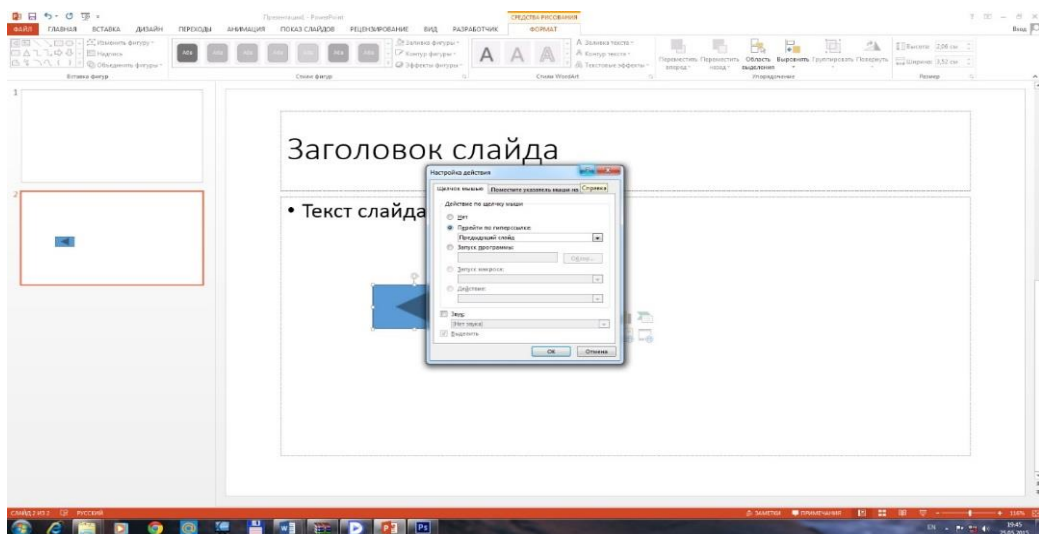
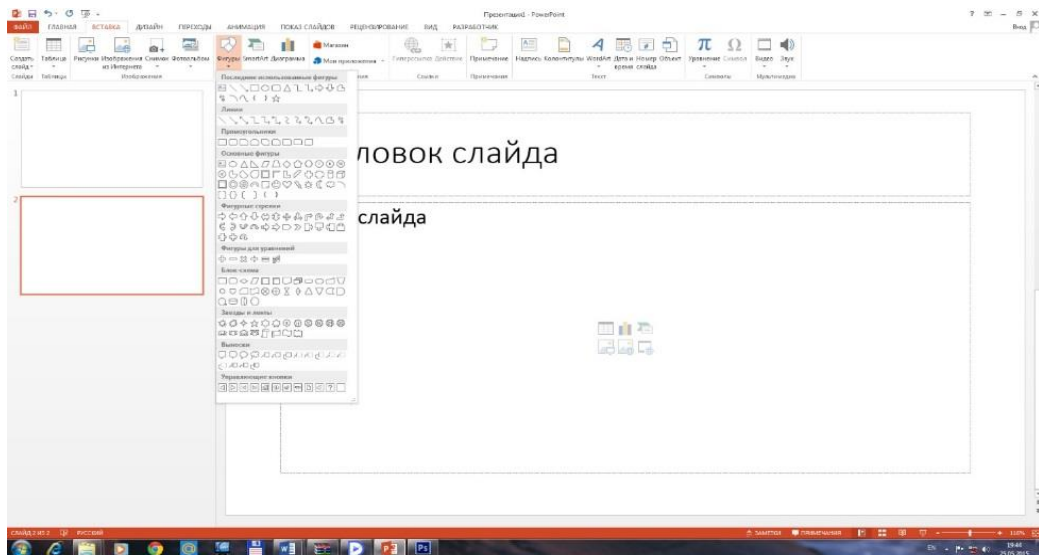
O'quv jaraYonida fanlarni o'qitishda quyidagi elektron o'quv materiallarini ishlatish ko'zda tutilmoqda: ma'ruzalarni namoyish etish; videodarsliklar; videofil'mlar; elektron darsliklar. Elektron darsliklar modullilik tamoyili bo'yicha quriladi va o'z ichiga matnli, audio qismni, grafikani ya'ni, statik sxemalar, chizmalar, jadvallar va rasmlar, animatsiyani, tabiiy videoYozuvlarni, xamda interaktiv blokni oladi. Komp'yuter animatsiyasini ishlatish o'quv jaraYonini qiziqarli, Yorqin va yanada samaraliroq o'tkazish imkonini beradi. Elektron darsliklarda interaktiv qism muxim rolni o'ynaydi. Interaktiv materiallar aloxida modulga yig'ilgan, unga murojaat qilish fanning istalغان qismidan mumkindir. Fanni o'qitishni turli bosqichlarida - joriy, oraliq Yoki yakuniy bosqichlarda, treninglarda va testlarni o'tkazishda - bilimlarni o'z-o'zidan nazorat qilish vositasi bilan o'qitish uchun elektron o'quv qo'llanmallari muxim rolni bajaradilar.

Power Point dasturida yaratilgan elektron darsliklar ovoz va animatsiyadan samarali foydalanish imkonini beradi.

Elektron darsliklarni yaratishda foydalanuvchi uchun qulaylik yaratish maqsadida dasturda maxsus boshqaruvchi tugmalar berilgan bo'lib ular Yordamida darslikni varoqlashda qulaylik yaratamiz. Buning uchun «Вставка» menyusidan «Управляющий кнопки» bandi orqali o'zimizga kerakli tugmalarni Har bir slaydga joylashtiramiz⁹(22- rasm).

8 Step by step Microsoft Office Professional 388-393 pages.

9 Step by step Microsoft Office Professional 403-410 pages.

22-рasm. Slaydga boshqaruvchi tugmalarni qo'yish oynasi.

Elektron darslikdan foydalanaYotganda o'zimizga qulaylik yaratish, xoxlaganimizcha uni saxifalariga oson o'tishimiz imkoniyatini yaratishimiz kerak. Boshqaruvchi tugmalar orqaga va oldinga varoqlashda va mundarijaga murojat etishda elektron darslikning kerakli bobiga, saxifasiga o'tish, jadvallar va rasmlar tasvirini yanada qulay ko'rishimizda bizga qulaylik yaratadi. Tugmalar bosilganda ovozli effektlarni xam berishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Asosiy adabiyotlar:

1. Professor N.V. Makarova taxriri ostida Informatika Toshkent –“Talqin”- 2005
2. A.R Madraximov , S.I. Raxmonqulova Internet va undan foydalanish asoslari Toshkent-2001.

- A. Abduqodirov, A.G. Xayitov, R. R. Shodiyev Axborot texnologiyalari
Toshkent 2002 yil.
3. T. X. Xolmatov, N. I. Tayloqov, U. A. Nazarov Informatika va xisoblash texnikasi. Toshkent 2001 y.
 4. Abduqodirov A.A. “Informatika va xisoblash texnikasi asoslari”, 1996.
 5. Raxmonqulova S.I. “IBM, PC va EXMLarda ishlash” «Sharq». 1998.
 6. Nurmuxammedov T.A. “IBM, PC va MS DOS bilan tanishuv”. «Mexnat». 1994.
 7. Reyting tizimi bo'yicha yo'riqnoma
 8. “Informatika” A. Axmedov, N. Taylakov «O'zbekiston» nashriyoti 2001 y.
 9. “Informatika va xisoblash texnikasi” T.X. Xolmatov, N.I. Taylakov, U.A. Nazarov. «O'zbekiston milliy ensiklopediyasi» davlat ilmiy nashriyoti – 2001 yil.
 10. «Kompyuter olami» S.S. Qosimov, A.A. Obidov - “Cho'lpon” nashriyoti – 2001 yil.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Operating System Concepts Essentials, Abraxam Silberschatz, Peter Baer Galvin, Greg Gagne, Copyrigxt © 2011 Joxn Wiley & Sons, Inc

Internet saytlari:

1. [http:// google.ru](http://google.ru)
2. lex.uz
3. ziyonet.uz
4. referatlar.uz
5. twirpx.com